

TEPAV, 2009 BÜTÇE SONUÇLARINI DEĞERLENDİRDİ:

“Mali saydamlık açısından daha ayrıntılı açıklama yapılmalı”

TEPAV İstikrar Enstitüsü tarafından hazırlanan “Mali İzleme Raporu-2009 Yılı Aralık Ayı Bütçe Sonuçları”nda, “Merkezi yönetim bütçesi açıklanan geçici veriler çerçevesinde **215,1 milyar TL gelir ve 267,3 milyar TL harcama** gerçekleşmesi ile yıl sonunda 52,2 milyar TL düzeyinde açık vermiştir. 2008 yılına göre bütçe açığı yüzde 200 oranındaki artışla 52,2 milyar TL’ye çıkmış bulunmaktadır” deniliyor.

konusunda daha ayrıntılı bilgi istendi.

Merkezi yönetim bütçesinin açıklanan geçici veriler çerçevesinde 215,1 milyar TL gelir ve 267,3 milyar TL harcama gerçekleşmesi ile yıl sonunda 52,2 milyar TL düzeyinde açık verdiği hatırlatılan raporda, bütçe açığında geçen yıl yüzde 200 oranında artış olduğuna dikkat çekildi. Raporda 2009 yılı bütçe açığının yıl içinde yapılan revize tahminlerle 10,3 milyar TL’den önce 48,3 milyar TL’ye; daha sonra 62,2 milyar TL’ye yükseltildiği ifade edilerek şöyle denildi:

“Başlangıç bütçe açığının tahminleri, bütçenin en klasik ilkeleri olan gerçekçilik ve samimilik ilkelelerinin göz ardı edildiğini göstermektedir. Kamu otoritesinin en son yapmış olduğu tahminden daha düşük bir gerçekleşme sonucunun ortaya çıkmasının bu durumu mazur gösterecek bir yanının bulunmadığı değerlendirilmektedir.”

BÜTÇE AÇIĞI OLDUĞUNDAN DAHA AZ GÖSTERİLEBİLMEKTE...

TEPAV raporunda bütçe sağlık harcamalarının yılın son çeyreğinde, özellikle Aralık ayında, bir sıçrama gösterirken, SGK’ya yapılan transferlerdeki azalmanın bu alandaki yükümlülüklerin harcamaya dönüştürülmemekle ertelenmesi ihtimalini gündeme getirdiği açıklandı. Konuya ilişkin değerlendirilmede, “Bu ise, 2010 yılı başında SGK’ya yapılacak transferlerde önemli bir artış olacağı anlamına da gelmektedir. Bu açıdan 2009 yılı bütçe harcamalarına yansıtılmayarak ödenekleştirilmeyen ve 2010 yılına aktarılan stok yükümlülük miktarının ne kadar olduğunun bilinmesi mali saydamlık açısından önem taşımaktadır. Zira bu tür harcama ertelemeleri ile bir yıla ait bütçe açığı olduğundan daha az gösterilebilmektedir” ifadesine yer verildi.

ŞAŞIRTICI GELİŞMELER...

TEPAV raporunda bütçe kalemlerinde ortaya çıkan bazı gelişmelere de dikkat çekildi.

Bu gelişmelerden biri SGK’nın prim gelirlerinde

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) İstikrar Enstitüsü tarafından hazırlanan “Mali İzleme Raporu-2009 Yılı Aralık Ayı Bütçe Sonuçları” açıklandı. Raporda ayrıca “Kesin Hesap Uygunluk Bildirimi ve Kamu Otoritesinin İhtiyari Yetki Kullanımı-TBMM Bütçe Hakkının Nasıl Kullanıldığını Denetleyebiliyor mu?” başlıklı bölüm de yer aldı.

TEPAV, 2009 yılı bütçesindeki iyileşmenin kaynaklarına ilişkin bazı noktaların aydınlatılmasını istedi. “2009 yılı bütçe harcamalarına yansıtılmayarak ödenekleştirilmeyen ve 2010 yılına aktarılan stok yükümlülük miktarının ne kadar olduğunun bilinmesi mali saydamlık açısından önem taşımaktadır” denilen raporda ayrıca, KDV tahsilâtındaki yüzde 45’lik artış ile kayıtlı istihdam sayısı azalırken, prim gelirleri tahsilâtındaki yüzde 50’lik artış

oldu. Bütçeye göre, Aralık sonu itibarıyla 2009 yılında kayıtlı çalışanların sayısında yüzde 3,1 oranında bir azalma oldu. Ancak, kayıtlı istihdam sayısı azalırken, kurumun prim gelirleri tahsilâtının Aralık ayında bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 50 oranında artmış olması dikkat çekti.

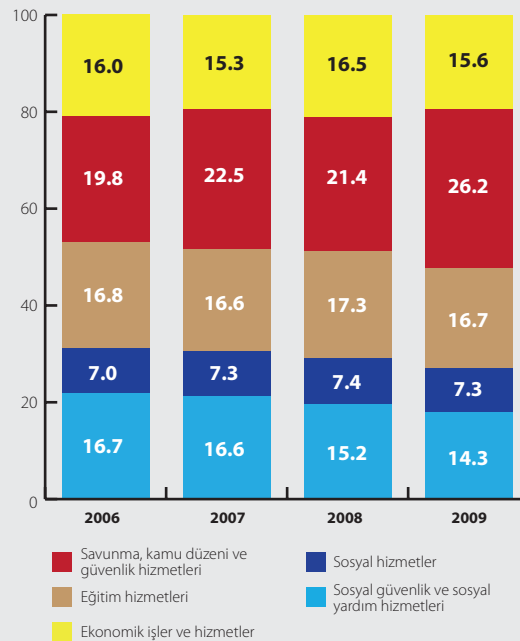
Diğer bir dikkat çekici gelişme ise vergi tahsilâtında yaşandı. Bütçeye göre, Kasım ve Aralık ayları itibarıyla bakıldığında vergi tahsilâtı yüzde 19,8 oranında arttı. Bu artış oranı gelir vergisinde yüzde 2'ler civarında iken, kurumlar vergisinde yüzde 29'a, dâhilde alınan KDV tahsilâtında yüzde 45'e, ithalde alınan KDV tahsilâtında yüzde 25'e, ÖTV tahsilâtında ise yüzde 19,2'ye çıktı. Söz konusu artışların bir kısmı ekonomide son aylardaki göreceli düzelme, vergi miktar ve oranlarındaki değişimler ve önceki yılın aynı dönemine ait düşük baz etkisi ile kısmen açıklanırken; dâhilde alınan KDV tahsilâtındaki yüzde 45 oranındaki artışta görüldüğü gibi sadece son birkaç aydaki ekonomik canlanma ile açıklanması zor kısımlar olduğu da dikkat çekti. Raporda "Bu konuda vergi otoritesinin kamuoyunu daha fazla bilgilendirmesi faydalı olacaktır" denildi.

İŞSİZLİK SİGORTASI NEREDE KULLANILDI?

Raporda gündeme getirilen bir diğer konu ise Özelleştirme Fonu ve İşsizlik Sigortası Fonu'ndan aktarılan kaynakların akıbeti oldu. Sermaye giderleri 2006 ve 2007 yıllarında başlangıç ödeneğinden önemli bir sapma göstermezken; 2008 yılında Özelleştirme Fonu ve İşsizlik Sigortası Fonu'ndan aktarılan kaynaklar ile GAP ve karayolları yatırımlarının yıl içinde artırılması nedenleri ile başlangıç ödeneğine göre yüzde 157,2 oranında artış gerçekleştiğine, 2009 yılında ise bütçeye göre gerçekleşme oranının yüzde 133,8 olduğuna dikkat çekilen raporda şöyle denildi:

"Özellikle karayolları yatırımları için yapılan ser-

2006-2009 yılları arasında bütçe faiz dışı fonksiyonel harcamaların toplam içindeki payları

TEPAV, 2009'da ödenekleştirilmeyen, 2010 yılına aktarılan stok yükümlülük miktarının ne olduğunu, KDV tahsilâtındaki yüzde 45'lik artışın ve **kayıtlı istihdam sayısı azalırken, prim gelirleri tahsilâtındaki yüzde 50'lik artışın nereden kaynaklandığını sordu.**

başta alınan ödeneklerin üzerinde yıl içinde harcama yapılmaktadır. Personel kaleminde ise ödeneksiz de harcama yapılabilmektedir. Böylelikle kesin hesap görüşmelerinde yılsonunda ortaya çıkan ödenek üstü personel harcamaları TBMM tarafından Sayıştay'ın tavsiyesi ile 'tamamlayıcı-mütemmim ödenek' verilmesi sureti ile yasallaştırılmaktadır" denildi.

Raporda, bu uygulama ile her şey kâğıt üzerinde çözüme kavuşturulmuş gibi görünse de, TBMM'nin başta devrettiği bütçe hakkının dışında harcamalar yapılmasına zemin hazırlandığına dikkat çekilerek, giderek yaygınlık kazanmaya başladığı anlaşılan bu uygulamaların istisnai durumlar dışında engellenmesi gereğine dikkat çekildi. Ayrıca, aktarılan bu ödeneklerin hangi kalemlere gittiğinin net bir biçimde raporlanmamasının da üzerinde durulması gereken bir başka konu olduğu belirtildi.

maye harcamalarına devam edildiği görülmektedir. Burada da yatırım harcamalarının etkinliği açısından sorulması gereken iki soru akla gelmektedir. Bunların birincisi, Özelleştirme Fonu ve İşsizlik Fonu'ndan yapılan aktarmaların hangi oranda ve düzeyde GAP yatırımlarına gittiği, planlanan harcamalar ile gerçekleşen harcamaların arasındaki farkın ne olduğudur. İkincisi ise, başta karayolları olmak üzere yatırım harcamalarının ne kadarının yeni yatırım, ne kadarının ise daha önceden yapılmış olan yatırımların idamesine yönelik büyük onarım türü harcamalar için olduklarıdır."

HÜKÜMET MECLİS'İN VERDİĞİ YETKİYİ AŞIYOR

TEPAV'ın raporunda ayrıca, son yıllarda TBMM'nin verdiği harcama yetkisinin yürütme tarafından yine Bütçe Kanunu'na eklenen ödenek aktarmalarına ilişkin maddelerle aşıldığı ve yılsonunda başta verilen harcama yetkisinin üzerine çıkıldığına dikkat çekildi.

Bu aşımaların özellikle 2008 yılında 5 milyar TL civarına çıktığı ve en çok personel kalemindeki ödeneklerde kendisini gösterdiği belirtilen raporda, "Zira bu miktarlar yıl içerisinde en çok personel harcamaları ödeneğinden kesinti yapılarak önce yedek ödeneklere ve oradan da ilgili kalemlere aktarılmaktadır. Daha sonra bu aktarımların yapıldığı kalemler için TBMM'nden